

Խ-1111³-25.06.2025-SՀ-011

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ**

**«ԻՐԱՎԱՔԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ, ԻՐԱՎԱՔԱՆԱԿԱՆ
ԱՆՁԱՆՑ ԱՌԱՆՁՆԱՑՎԱԾ ՍՏՈՐԱՔԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐԻ, ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐԻ ԵՎ ԱՆՀԱՏ
ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԵՐԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Հոդված 1. «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» 2001 թվականի ապրիլի 3-ի ՀՕ-169-Ն օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք) 17-րդ հոդվածում՝

1) 5-րդ մասի 2-րդ կետը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր նախադասությամբ.

«Եթե պետական միասնական գրանցամատյանում գրառված են իրավաբանական անձի՝ «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված կարգով նշանակված ժամանակավոր կառավարչի մասին տեղեկություններ, ապա որոշումը պարունակում է նաև տեղեկություններ՝ իրավասու մարմնի որոշումը ժամանակավոր կառավարչի հետ համաձայնեցված լինելու մասին.».

2) 6-րդ մասը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր 6.1-ին կետով.

«6.1) պետական միասնական գրանցամատյանում իրավաբանական անձի՝ «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված կարգով նշանակված ժամանակավոր կառավարչի մասին տեղեկություններ գրառված լինելու դեպքում՝ նաև տեղեկություններ՝ իրավասու մարմնի որոշումը ժամանակավոր կառավարչի հետ համաձայնեցված լինելու մասին.».

3) 7-րդ մասում «բացառությամբ նույն մասի 5-րդ» բառերից հետո «և» բառը փոխարինել «,»-ով, իսկ «6-րդ» բառից հետո լրացնել «և 6.1-րդ» բառերով:

Հոդված 2. Օրենքի 26-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր 30-րդ մասով.

«30. Սույն օրենքի 39-րդ հոդվածի 3.2-րդ մասով սահմանված փոփոխությունների գրանցման դեպքում սույն հոդվածի 1-ին մասի 21-րդ կետով նախատեսված՝

իրավաբանական անձի գործադիր մարմնի ղեկավարի մասին տեղեկությունների փոխարեն գրառվում են ժամանակավոր կառավարչի մասին տեղեկությունները (անունը, ազգանունը, անձնագրային տվյալները, սոցիալական քարտի համարը կամ նշում անձի՝ սոցիալական քարտից հրաժարվելու մասին և համապատասխան տեղեկանքի համարը, բնակության (հաշվառման) վայրը, կապի միջոցները՝ հեռախոսահամարը, ֆաքսը, էլեկտրոնային փոստը, իրավաբանական անձի դեպքում՝ անվանումը, պետական գրանցման համարը և գտնվելու վայրը):

Հոդված 3. Օրենքի 39-րդ հոդվածը լրացնել հետևյալ բովանդակությամբ նոր 3.2-րդ և 3.3-րդ մասերով.

«3.2. «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված կարգով կազմակերպության ժամանակավոր կառավարիչ նշանակվելու դեպքում ներկայացվում է նաև՝

1) Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի նախագահի որոշումը՝ իրավաբանական անձի ժամանակավոր կառավարիչ նշանակելու մասին.

2) ժամանակավոր կառավարչի մասին տեղեկություններ. ֆիզիկական անձի դեպքում՝ անունը, ազգանունը և անձնագրային տվյալները, սոցիալական քարտի համարը կամ նշում անձի՝ սոցիալական քարտից հրաժարվելու մասին տեղեկանքը, էլեկտրոնային փոստի հասցեն, բնակության, հաշվառման վայրի հասցեն, իրավաբանական անձի դեպքում՝ անվանումը, իրավաբանական անձի պետական գրանցման տվյալները, գտնվելու վայրի հասցեն, օտարերկրյա ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի դեպքում՝ նաև անձնագրի կամ օտարերկրյա պետության իրավաբանական անձի գրանցում իրականացնող մարմնի կողմից տրված՝ իրավաբանական անձի գրանցումն ու գոյությունը հաստատող փաստաթուղթ՝ օրենքով սահմանված կարգով վավերացված և հայերեն թարգմանված:

3.3 Սույն հոդվածի 3.2-րդ մասով սահմանված դեպքում ժամանակավոր կառավարչի լիազորությունների դադարեցման մասին գրառումը կատարվում է Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի նախագահի դիմումի հիման վրա: Սույն մասով կատարվող փոփոխության պետական գրանցման համար պետական տուրք չի գանձվում:»:

Հոդված 4. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում դրա պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

**«ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՂ ՄԱՐՄՆԻ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ
ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ», «ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱՅԻՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ
ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»,
«ՄՆԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ
«ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ, ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՆՁԱՆՑ
ԱՌԱՆՁՆԱՑՎԱԾ ՍՏՈՐԱԲԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐԻ, ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐԻ ԵՎ ԱՆՀԱՏ
ՁԵՌՆԱՐԿԱՏԵՐԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՕՐԵՆՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԵՎ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»
ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ**

1. Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը.

Հայաստանի Հանրապետությունում էներգետիկայի բնագավառում գործունեության կարգավորումն իրականացվում է Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից՝ «Էներգետիկայի մասին» օրենքով սահմանված կարգով: Այս համատեքստում լիցենզավորված անձի նկատմամբ վարույթ հարուցվելու կամ նրա լիցենզիայի գործողությունը դադարեցնելու դեպքերում փաստացի չեն նախատեսվում երաշխիքները, որոնք կապահովեն նման դեպքերում կրիտիկական այս կարևոր ենթակառուցվածքների բնականոն և անխափան գործունեության շարունակականությունը, ինչը միտված է նաև սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությանը:

1.1. Առկա խնդիրներն ու վտանգները.

Էներգետիկ համակարգի անվտանգությունն ու հուսալիությունը ազգային անվտանգության և հասարակական բարեկեցության կարևոր բաղադրիչներն են: Այդուհանդերձ, Հայաստանի Հանրապետության գործող օրենսդրությունը ներկայումս չի ապահովում բավարար մեխանիզմներ՝ կանխարգելիչ միջոցառումներ ձեռնարկելու համար, երբ էներգետիկ ոլորտի կազմակերպության գործողությունները սպառնում են համակարգի կայունությանը կամ սպառողների լայն շերտերի իրավունքներին: Պետական մարմինները փաստացի կարող են միջամտել միայն խախտումների արձանագրումից հետո (պոստֆակտում), այսինքն՝ երբ վնասն արդեն իսկ հասցվել է: Այսինքն, գործող

իրավակարգավորումները թույլ չեն տալիս վտանգի կանխարգելման նպատակով անհապաղ միջամտել, ինչի հետևանքով կարող են առաջանալ հանրային շահերի լայնածավալ խախտումներ, մինչ հանրային իշխանության մարմինները ժամանակավրեպ կկարողանան արձագանքել: Նման օրենսդրական բացը լի է լուրջ վտանգներով. էներգետիկայի որևէ ենթահամակարգում (էլեկտրահաղորդում, գազամատակարարում, ջերմաէներգիա և այլն) առաջացած թերացումները կամ չարաշահումները կարող են շղթայական ազդեցությամբ վնասել ամբողջ համակարգի կայունությանը: Կանխարգելիչ միջամտության իրավական հնարավորության բացի պայմաններում, կարգավորող մարմինն ունակ չէ արագ արձագանքել և խաչընդոտել նման բացասական զարգացումները մինչ անդառնալի վնասի առաջանալը:

1.2. Կանխարգելիչ միջոցառումների էությունն ու նշանակությունը

Կանխարգելիչ միջոցառումների կիրառումը ենթադրում է, որ հանրային իշխանության մարմինները պետք է ունենան լիազորություն ժամանակին միջամտելու կարգավորվող գործունեությանը, երբ դեռ վտանգը միայն հավանական է կամ սկիզբ առնող, որպեսզի պաշտպանեն հասարակական շահերը՝ առանց սպասելու հետևանքների առաջացմանը: Նշվածը համահունչ է «կանխել, քան բուժել» տրամաբանությանը. հանրային հատուկ կարևորության ոլորտներում ավելի արդյունավետ է կանխարգելել համակարգի կոլապսը, քան հետագայում վերացնել դրա հետևանքները: Էներգետիկ անվտանգության տեսանկյունից սա նշանակում է երաշխավորել, որ էլեկտրաէներգիայի, գազի և այլ էներգատարների մատակարարումը չընդհատվի և սպառողները պաշտպանված լինեն նույնիսկ այն դեպքում, երբ լիցենզավորված կազմակերպություններից որևէ մեկը լրջորեն խախտում է իր պարտականությունները:

Ուստի պետությունը պետք է ունենա արագ արձագանքման կառուցակարգեր, որպեսզի վտանգի բարձր հավանականության դեպքում գործադրվեն անհրաժեշտ գործընթացներ՝ կանխարգելիչ միջոցներ կիրառելու համար:

Կանխարգելիչ միջոցառումները ուղղված են շտկելու իրավիճակը, վերացնելու հավանական խախտումները կամ դրանց առաջացման ռիսկերը և ապահովելու անխափան ծառայությունների մատուցումը սպառողներին:

1.3. Միջազգային պրակտիկան

Կանխարգելիչ միջոցառումների իրավական գործիքակազմի կիրառումը տարածված պրակտիկա է տարբեր երկրներում՝ հանրային ծառայությունների անընդհատությունը երաշխավորելու և ռազմավարական նշանակության կազմակերպությունների ծախսողումը կառավարելի դարձնելու համար:

Օրինակ, Մեծ Բրիտանիայում օրենսդրությամբ գործում է հատուկ կառավարչի (Special Administration) ինստիտուտը, որը կիրառվում է կենսական ծառայություններ մատուցող ձեռնարկությունների նկատմամբ: Հատուկ կառավարչի նպատակն է շարունակել ընկերության աշխատանքը և ծառայությունների մատուցումը մինչև ճգնաժամի հաղթահարումը կամ կառավարումը նոր սեփականատիրոջը փոխանցելը: Մասնավորապես, երբ խոշոր էներգամատակարար ընկերությունը ֆինանսապես ծախողվում է, կարգավորող մարմինը կամ կառավարության լիազոր մարմինը կարող են դիմել դատարան՝ հատուկ կառավարչի նշանակում պահանջելու: Հատուկ կառավարչին դատական կարգով վերապահվում է ընկերությունը ղեկավարելու պարտականություն՝ հանրությանը շարունակական էլեկտրականության և գազի մատակարարում ապահովելու հատուկ առաքելությամբ¹:

Կառուցակարգի գործնական կիրառումից հետո անգամ բրիտանական խորհրդարանական վերահսկողության հաշվետվությունում արձանագրվել է, որ պետական միջամտությունը տվյալ դեպքում «անհրաժեշտ էր, որպեսզի տնային տնտեսություններն ու բիզնեսները պաշտպանվեն էներգետիկ մատակարարի ծախսողման հետեւանքներից»²:

Այս փորձը վկայում է, որ նույնիսկ զարգացած շուկայական տնտեսությամբ երկրներում հանրային իշխանությունն ունի արտակարգ միջամտության լծակներ՝ էներգամատակարարման ոլորտում հանրային շահը վեր դասելու համար մասնավոր շահերից:

Նման կանխարգելիչ մոտեցումներ գոյություն ունեն նաև այլ երկրներում: Օրինակ՝ ԱՄՆ որոշ նահանգներում կարգավորող մարմիններն իրավունք ունեն միջամտել անհրաժեշտության դեպքում: Տեխաս նահանգի հանրային ծառայությունների

¹ Տե՛ս <https://www.restructuring-globalview.com/2021/11/shining-a-light-bulb-on-energy-supply-company-failure-solrs-and-special-administration/> հղումով

² Տե՛ս <https://www.iod.com/resources/uk-economy/policy-explainer-special-administration-regimes/#:~:text=It%20said%3A%20%E2%80%9CThe%20SAR%20process,left%20to%20foot%20the%20bill> հղումով

հանձնաժողովը օժտված է նման արտակարգ լիազորություններով՝ երբ լիցենզավորված կազմակերպությունը թերի պահպանում ենթակառուցվածքները, ինչը բերում էր երկարատև անջատումների և այլ վտանգների³:

Հատկանշական է, որ ֆինանսական համակարգում նման կանխարգելիչ միջոցառումները վաղուց ընդունված պրակտիկա են: Մի շարք երկրներում կենտրոնական բանկերն ու ֆինանսական վերահսկողական մարմինները ունեն իրավասություն բանկերում կամ այլ կազմակերպություններում կիրառելու նման միջոցառումներ՝ ավանդատուների և ֆինանսական կայունության պաշտպանման համար: Օրինակ, Եվրոպական տարածաշրջանում 2008թ. ֆինանսական ճգնաժամի ընթացքում մի շարք բանկեր անցան պետական ժամանակավոր վերահսկողության տակ՝ կանխելու համար ավելի մեծ տնտեսական վնասը: Այսպիսի միջամտությունների նպատակահարմարությունը հետազայում հաստատվել է նաև դատական պրակտիկայում: Այսպես, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը (ՄԻԵԴ) ճանաչել է, որ արտակարգ իրավիճակներում (ինչպիսիք էին օրինակ Մեծ Բրիտանիայի Northern Rock բանկի ազգայնացման դեպքը) պետության ձեռնարկած խիստ միջոցառումները կարող են լիովին օրինաչափ լինել՝ հանրային ավելի մեծ տնտեսական կայունությունը պահպանելու շահից ելնելով⁴:

Այսպիսով՝ օրենսդրական փոփոխություններն անհրաժեշտ են, որպեսզի Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի ոլորտում հանրային իշխանության մարմինները ստանան արդյունավետ կանխարգելիչ լծակներ՝ էական հանրային շահերը պաշտպանելու համար:

Առանց նմանօրինակ փոփոխությունների հանրային իշխանության մարմինները գործում են միայն որպես «հրդեհմարիչ»՝ արձագանքելով արդեն ծագած ճգնաժամերին և վնասներին: Այնինչ էներգետիկայի պես ռազմավարական կարևորության ոլորտում նման

³ Տե՛ս <https://www.wateronline.com/doc/public-utility-commission-of-texas-windermere-oaks-water-supply-corporation-0001#:~:text=Windermere%20Oaks%20provides%20retail%20water,Commission%20requests%20by%20Windermere%20Oaks> հղումով

⁴ Տե՛ս <https://www.theguardian.com/business/2012/aug/01/northern-rock-investors-compensation#:~:text=The%20judgment%20concludes%20that%20,of%20the%20United%20Kingdom%20economy> հղումով, ինչպես նաև GRAINGER AND OTHERS v. THE UNITED KINGDOM, App. No(s). 34940/10 գործը

մոտեցումը անհամաչափ ռիսկեր է պարունակում ինչպես երկրի էներգետիկ անվտանգության, այնպես էլ հազարավոր սպառողների օրինական շահերի համար:

Միջազգային փորձը ևս վկայում է, որ նման ճկուն և կանխարգելիչ մոտեցումները հաջողությամբ կիրառվում են՝ այլ իրավական համակարգերում:

Ուստի, անհրաժեշտ են օրենսդրական փոփոխություններ, որոնք միտված են ապահովելու, որ պետությունը, ունենա կանխարգելիչ միջամտության իրավական և համաչափ գործիք:

2. Կարգավորման ենթակա խնդիրը.

Առաջարկվող փոփոխություններով նախատեսվում է սահմանել ոլորտի լիցենզավորված անձանց գործունեության առանձնահատուկ ռիսկայնության դեպքում Կառավարության լիազոր մարմնի կողմից հաղորդում տալը և դրա հետևանքները, սահմանել ոլորտի լիցենզավորված անձանց նկատմամբ վարույթ հարուցելիս նրանց նկատմամբ կանխարգելիչ միջոցառումներ իրականացնելու հնարավորությունը, սահմանել կանխարգելիչ առանձնահատկությունները: միջոցառումների կիրառման կարգն ու առանձնահատկությունները:

3. Նպատակը և ակնկալվող արդյունքը.

Նախագծերի նպատակն է ապահովել էներգետիկայի բնագավառում սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի առավել համապարփակ պաշտպանությունը՝ հաշվի առնելով նաև ոլորտի գործունեություն կրիտիկական կարևորությունը:

4. Կապը ռազմավարական փաստաթղթերի հետ. Հայաստանի վերափոխման ռազմավարություն 2050, Կառավարության 2021-2026թթ. ծրագիր, Հայաստանի Հանրապետության հակակոռուպցիոն ռազմավարությունը և դրանից բխող 2023-2026 թվականների գործողությունների ծրագիր.

Նախագծերի ընդունումը չի բխում ռազմավարական փաստաթղթերից: